удосконалюють силу, гнучкість і координацію.

Методичні рекомендації Міжнародної федерації гімнастики підкреслюють, що комплексне поєднання різних груп гімнастичних вправ забезпечує оптимальну адаптацію організму дитини до фізичних навантажень і створює передумови для подальшого спортивного вдосконалення [6]. Це підтверджує високу педагогічну цінність гімнастики як у межах формальної освіти, так і в позаурочній діяльності. Також доведено, що гімнастика є ефективним засобом розвитку когнітивних функцій. Інтеграція рухової та розумової діяльності сприяє активізації лобових ділянок кори головного мозку, відповідальних за виконавчі функції, планування та контроль дій [2; 4]. Отже, заняття гімнастикою позитивно впливають не лише на фізичний розвиток, а й на інтелектуальне зростання.

Соціальний аспект гімнастики проявляється під час групових занять, де діти навчаються взаємодіяти, підтримувати одне одного та синхронно виконувати рухи в колективі. Це сприяє формуванню командної роботи, відповідальності, емоційної стійкості та позитивної самооцінки, що пояснює доцільність включення гімнастики до корекційно-розвивальних програм для дітей, які мають труднощі у соціальній комунікації.

Отже, гімнастика є не лише формою рухової активності, а цілісною педагогічною системою, що забезпечує гармонійний розвиток особистості. Вона інтегрує руховий, інтелектуальний, емоційно-вольовий і соціальний компоненти, створюючи основу для здорового способу життя, формування позитивної самооцінки та готовності до подальшого фізичного і особистісного самовдосконалення. У сучасних умовах гімнастика має розглядатися як стратегічний ресурс розвитку підростаючого покоління завдяки своїй універсальності та високому педагогічному потенціалу. Її інтеграція у програми фізичного виховання як в інклюзивному, так і в загальноосвітньому середовищі має здійснюватися з урахуванням індивідуальних можливостей кожної дитини та бути спрямованою на формування стійкої мотивації до активного і здорового способу життя.

Список використаних джерел

1. Коваль В. Ю. Розвиток координаційних здібностей дітей середнього шкільного віку на уроках фізичної культури. *Вісник Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини.* Кам'янець-Подільський, 2015. Вип. 8. С. 182–188.
2. Теорія і методика фізичного виховання : навч. посіб. у 2 частинах. Укл.: Черненко С. О. Краматорськ : ДДМА, 2022. Ч. 2. 228 с.
3. Ansari M. T. WHO Guidelines on Physical Activity, Sedentary Behaviour and Sleep for Children under 5 Years of Age. Geneva: World Health Organization, 2019. - Режим доступу: https://surl.li/tlsdah
4. Gallahue, D. L., & Donnelly, F. C. Developmental Physical Education for All Children. Human Kinetics, 2016.- Режим доступу: https://surl.li/lmpogt
5. Schmidt, R. A., & Lee, T. D. Motor Control and Learning: A Behavioral Emphasis. Human Kinetics, 2018.- Режим доступу: https://surl.li/lfcpmm
6. FIG. Gymnastics for All Development Program. International Gymnastics Federation, 2023. - Режим доступу: https://surl.li/rcewre

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Олег Бірюк, здобувач ступеня вищої освіти «доктор філософії»

Науковий керівник: **І. О. Пінчук,** доктор педагогічних наук, професор

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (Україна)

PSYCHOLOGICAL PRINCIPLES UNDERPINNING THE DEVELOPMENT OF SOCIAL COMPETENCE IN PRIMARY SCHOOL PUPILS DURING ENGLISH LANGUAGE LEARNING

Oleh Biriuk, postgraduate student
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. *У роботі розкрито психологічні основи формування соціальної компетентності здобувачів початкової освіти, акцентуючи увагу на вікових особливостях молодших школярів. Автор доводить важливість урахування індивідуальних психічних особливостей молодших школярів на ефективність процесу розвитку соціальної компетентності у процесі навчання англійської мови.*

Ключові слова*: молодші школярі, соціальна компетентність, психологічні особливості, міжособистісна взаємодія.*

Abstract*. This paper explores the psychological foundations of the development of social competence in primary school pupils, with a focus on the age-related characteristics of younger pupils. The author demonstrates the importance of taking into account the individual psychological characteristics of primary school pupils for the effectiveness of social competence development in the process of learning English.*

Key words*: primary school pupils, social competence, psychological characteristics, interpersonal interaction.*

Інформаційне перенасичення та інтенсивність міжкультурної комунікації визначають нові пріоритети сучасної освіти. Одним із них є формування соціальної компетентності учнів початкових класів, зокрема в процесі вивчення англійської мови. На етапі початкової школи закладається фундамент когнітивного розвитку дитини, включно зі здатністю аналізувати інформацію, робити обґрунтовані висновки, зіставляти різні точки зору та усвідомлено застосовувати знання у навчальних і життєвих ситуаціях.

У практиці початкової школи нерідко трапляються ситуації, коли учні сприймають іншомовний текст буквально, не ставлять уточнювальних запитань, уникають уміння аргументувати власну думку або обмежуються переказом готової інформації. Такі труднощі виявляються під час роботи з діалогами, короткими оповіданнями чи завданнями на обговорення та вказують на недостатній розвиток умінь критично опрацьовувати інформацію. У контексті глобалізаційних процесів англійська мова виступає не лише засобом міжнародного спілкування, а й важливим інструментом розвитку в учнів умінь адекватного осмислення інформації. Вивчення англійської мови в початковій школі створює можливості для одночасного мовного, когнітивного й культурного розвитку, проте інтеграція вправ і методичних прийомів, спрямованих на формування соціальної здатності, досі залишається недостатньо дослідженою, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Формування соціальної компетентності в молодшому шкільному віці ґрунтується на поєднанні психологічних передумов розвитку дитини та педагогічних засад, які створюються під час jcdsnymjujосвітнього процесу. Саме цей період є сприятливим для становлення базових мисленнєвих операцій, що забезпечують здатність аналізувати інформацію, робити висновки та приймати обґрунтовані рішення. Молодші школярі перебувають на межі переходу від наочно-образного способу мислення до логічного, що робить їх особливо чутливими до педагогічного впливу й водночас відкритими до розвитку більш усвідомлених форм пізнання.

Сучасні українські дослідники початкової освіти (О. Савченко [5], Л. Варзацька [2]) підкреслюють, що процес формування соціальної компетентності в молодшому шкільному віці не виникає стихійно. Він є результатом спеціально організованої діяльності, в якій дитина вчиться працювати з інформацією, висловлювати власну думку, ставити запитання й оцінювати різні варіанти розв’язання навчальних та життєвих ситуацій. Отже, важливо

з’ясувати психологічні чинники, що забезпечують можливість розвитку критичного мислення, та педагогічні засади, на яких ґрунтується його цілеспрямоване формування.

Психологічні механізми, що визначають формування досліджуваної здатності, охоплюють динаміку пізнавальних процесів та емоційно-вольову сферу молодшого школяра. Увага, пам’ять, мислення та уява на цьому етапі розвитку зазнають суттєвої трансформації, що створює основу для становлення логічних операцій і розвитку здатності до аналізу.

Однією з ключових психологічних передумов розвитку критичного мислення є формування довільної *уваги.* За спостереженнями М. Кононенка, у молодших школярів з’являється здатність утримувати мету діяльності, контролювати свою зосередженість і довше працювати над завданням, якщо воно викликає інтерес та має зрозумілу структуру. Розвинена довільна увага забезпечує можливість послідовного виконання мисленнєвих операцій: аналізу, порівняння, уточнення, оцінювання. Без такого підґрунтя ніякі різновиди мислення (аналітичне, логічне, творче, образне, критичне) не можуть сформуватися, адже його реалізація потребує внутрішнього контролю над перебігом міркувань.

Пам’ять у молодшому шкільному віці поступово переходить від механічного до смислового типу. Учні вчаться групувати інформацію, виділяти головне та встановлювати зв’язки між поняттями. Дослідження з психології розвитку молодших школярів демонструють, що здатність до узагальнення та виділення смислових опор робить можливим не лише відтворення фактичного матеріалу, а й осмислення його логічної структури – тобто перехід до елементів критичного мислення. Розвиток смислової пам’яті формує в дітей основу для аргументування, адже вони вже не просто відтворюють інформацію, а й активно її переробляють.

Хоч *мислення* молодших школярів залишається переважно конкретним, воно активно розвивається у напрямі логічності. Учні вчаться аналізувати ситуацію, порівнювати об’єкти, знаходити ознаки спорідненості та відмінності, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки. Саме ці операції лежать в основі розвитку різновидів мислення у будь-якому віці. О. Савченко підкреслює, що логічні дії не з’являються спонтанно – вони формуються під впливом навчальної діяльності, яка передбачає осмислення, пошук правильного способу дії та добір аргументів [5].

Важливою психолого-педагогічною передумовою розвитку мислення на уроках англійської мови є здатність до гіпотезування – висування припущень, що потребують перевірки. Дитина починає ставити запитання «чому?», «як?», «що буде, якщо…?». Це означає, що в її мисленні виникають перші елементи рефлексії, тобто здатності оцінювати власні міркування [3]. У цьому контексті особливої ваги набуває формування метакогнітивної здатності – уміння усвідомлювати хід власного мислення. Сучасна когнітивна психологія, зокрема дослідження Дж. Флавелла [6], підкреслює, що здатність дитини спостерігати за своїми міркуваннями, виявляти помилки та коригувати їх є фундаментом подальшого розвитку критичного мислення.

Формування соціальної компетентності учнів початкових класів ґрунтується і на *уяві* як важливому психологічному механізмі особистості. Особливо цінними є вправи з використанням уявних подорожей чи екскурсій до англомовних країн, до їхніх столиць чи відомих пам’ятних місць [1].

Таким чином, урахування індивідуальних властивостей учнів початкових класів уважаємо одним із важливих психологічних чинників, що впливають на процес ефективного формування соціальної компетентності молодших школярів на уроках англійської мови.

Список використаних джерел

1. Батраченко К. Г. Розвивальні ігри та інтерактивні вправи на уроках англійської мови у початкових класах. *Англійська мова в початковій школі*. 2015. № 10. С. 5–11.

2. Варзацька Л. В. Формування комунікативної компетентності молодших школярів. Київ: Педагогічна думка, 2008. 192 с.

3. Гісь О., Яцків О. В країні міркувань : посібник із розвитку логічного і творчого мислення для 1–4 класів. Львів : Світ, 2001. 272 с.

4. Основи загальної психології : навч. пос. : у 2 т. / укл.: Половенко О. В., Омельченко Л. М., Ляшко С. В., Снєгур В. І., Стасякевич В. І., Мартинюк І. А., Жуковська Л. М. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. Т. 1. 322 с.

5. Савченко О. Я. Сучасний урок: суб'єктність навчання і варіативність структури. *Початкова школа*. 2011. № 9. С. 11–15.

6. Flavell J. H. Metacognition and Cognitive Monitoring. *American Psychologist*. 1979. Vol. 34. No. 10. P. 906–911.

ТЕАТРАЛІЗОВАНА ГРА ЯК ПРОСТІР РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анастасія Гаврилюк, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Науковий керівник: **І.Г. Барановська,** кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

THEATRICAL PLAY AS A SPACE FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVE IMAGINATION IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Anastasia Havryliuk, bachelor's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. *У тезах розглядається театралізована гра як педагогічний засіб розвитку творчої уяви молодших школярів. Обґрунтовано психолого-педагогічні механізми впливу театралізованої діяльності на уяву дитини. Визначено структурні компоненти театралізованої гри, що сприяють активізації творчого потенціалу учнів початкової школи. Запропоновано практичні рекомендації щодо організації театралізованих ігор в освітньому процесі.*

Ключові слова: *творча уява, театралізована гра, молодші школярі, початкова школа, творчий розвиток, ігрова діяльність.*

Abstract. *The theses examine theatrical play as a pedagogical tool for developing the creative imagination of primary school students. The psychological and pedagogical mechanisms of the influence of theatrical activities on a child's imagination are substantiated. The structural components of theatrical play that contribute to the activation of the creative potential of primary school students are identified. Practical recommendations for organizing theatrical games in the educational process are proposed.*

Keywords: *creative imagination, theatrical play, primary school students, primary education, creative development, play activity.*

Сучасна початкова освіта в Україні зорієнтована на формування творчої особистості, здатної до самостійного мислення, нестандартних рішень і художньо-образного сприйняття світу. Державний стандарт початкової освіти (2025) акцентує увагу на ключових компетентностях, серед яких важливе місце посідає здатність до творчості та критичного мислення.

Водночас практика свідчить, що традиційні підходи до навчання нерідко обмежують розвиток уяви, зводячи її до репродуктивного відтворення готових зразків. Пошук ефективних засобів розвитку творчої уяви в молодшому шкільному віці залишається актуальним педагогічним завданням. Театралізована гра, вказують педагоги-практики, – це один із найбільш природних та дієвих засобів навчання та виховання дітей [1; 2; 3]. На нашу думку, її потенціал ще недостатньо реалізується в освітній практиці початкової школи.